

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne (final draft).

Viite:

Imppola, J. 2019. Täydentävää tietoa 10 markan metallirahan väärennöksistä. Numismaatikko 55 (5), 215-219.

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Jorma J. Imppola, SeAMK

Täydentävää tietoa 10 markan metallirahan väärennöksistä

Kuten Pekka Säilä Numismaattisen Aikakauslehden numerossa 4/1993 julkaistussa ansiokkaassa ja perusteellisessa kirjoituksessaan (johon Numismaatikko-lehdissä 6/2005 ja 4/2019 ilmestyneiden artikkeleitteni yksityiskohtainen väärennystapahtuman ja sen seurausten ja juridisen käsittelyn kuvaus perustuu) toi ilmi, on Järvisen väärennteiden koko tarina vielä osittain hämärän peitossa. Erityisesti päänvaivaa ja arvuuttelua ovat aiheuttaneet alun perin Pekka Säilän artikkelissaan mainitsemat pronssimaalilla maalatut kertoman mukaan laakerimetallista tehdyt väärennteet, joita rikosmuseossa on ollut näytillä toista sataa kappaletta maalipurkin kera.

10 markkaa 1929

Pekka Säilä otti minuun syyskuun 2019 alkupuolella yhteyttä kertoen, että hänellä on hallussaan muitakin mielenkiintoisia tuon ajan metallirahaväärennöksiä. Kertomansa mukaan Pekka Säilä osti SNY:n huutokaupasta 352 (20. marraskuuta 2004) kohteen 420 kuvauksella ”10 mk 1929 tinaväärennös, 8,94g, mielenkiintoinen p. kaiverrus 22.5.31” arvopuolella, p. vuolujälki reunassa, 1-1+”. Kohteen lähtöhinta oli 50 € ja toteutunut vasarahinta oli 72 € + 12%. Samoin Pekka Säilä osti SNY:n huutokaupasta 393 (7. helmikuuta 2015) kohteen 627 kuvauksella ”10 mk 1929, 20mk 1934, tinaväärennökset, 1”. Lähtöhinta tällä kohteella oli 40 €, mutta vasarahinnaksi tuli 270 € + 16%. Pekka Säilä havaitsi, että tämän kohteen jälkeinen kohde 628 sisälsi Järvisen kymmit 1930 (paino 9,81 g) ja 1931 (paino 9,75 g). Lähtöhinta tällä suurta kiinnostusta herättäneellä kohteella oli 300 € ja vasarahinnaksi tulikin 680 € + 16%. Pekka Säilän mukaan voidaankin spekuloida, että peräkkäiset kohteet ovat tulleet huutokauppaan samalta sisäänjättäjältä ja ovat siten mahdollisesti samasta väärennöskokoelmasta.

Pyynnöstäni Pekka Säilä antoi myöskin käyttööni ottamansa kuvat mainituista väärennöksistä. Näiden kuvien, sekä Tero Kontiokarilta saamieni Timo Ruotsalaisen kokoelman väärennösten kuvien avulla olen tehnyt artikkelin tätä väärennöstyyppiä havainnollistavat kuvat. Vertailtaessa 10 markan väärennteitä vuodelta 1929 niin aitoon kuin Järvisen valettuun väärennökseen on ilmiselvää, että kyse on eri muoteilla toteutetusta väärennöksestä. Kuten jo kaikista edellisistä artikkeleista on käynyt ilmi, on kaikissa Järvisen messinkivaluväärennteissä tuntomerkinä arvopuolen vika, eli arvomerkin numero 1:n vasemmasta

alakulmasta MARKKAA-sanan M-kirjaimen toiseen yläkäänteeseen ulottuva kohouma, joka on siis valumuotissa oleva vika.

Kuva 1. SNY:n huutokaupoista 352 ja 393 ostetut 10 markan 1929 pronssimaalilla maalatut väärenneet. Kuvat: Pekka Säilä, kuvien käsittely ja yhdistely Jorma Impola.

Kuva 2. Aidon vuoden 1929 10 markan rahan (vasemmalla) ja kahden vuoden 1929 väärenneen arvopuolten vertailua. Kuvat: Jorma Impola ja Pekka Säilä, kuvien yhdistely ja muokkaus Jorma Impola.

Kuten kuvasta 2 näkee, on kahden vuoden 1929 väärenneen arvopuolten laatu miltei yhtä hyvä kuin vasemmanpuoleisimmassa aidossa.

Kuva 3. Vuoden 1929 väärenteen (vasemmalla) sekä Järvisen vuoden 1930 väärenteen (oikealla) arvopuolten vertailua. Kuvat: Pekka Säilä ja Tero Kontiokari, kuvien yhdistely ja muokkaus Jorma Ippola.

Kuten kuvasta 3 nähdään, on vuoden 1929 väärenteen valutyön laatu huomattavasti vasemmanpuolimmaisesta "Järvisen" laatua parempi. Myöskin arvomerkin numero 1:n vasemmasta alakulmasta MARKKAA-sanalla M-kirjaimen toiseen yläkäänteeseen ulottuva kohouma esiintyy vain oikeanpuolisessa "Järvisessä", joten vuoden 1929 väärenteiä ei missään tapauksessa ole tehty käyttäen samaa valumuottia.

Kuva 4. Aidon vuoden 1929 10 markan rahan (vasemmalla) ja kahden vuoden 1929 väärenteen tunnuspuolten vertailua. Kuvat: Jorma Imppola ja Pekka Säilä, kuvien yhdistely ja muokkaus Jorma Imppola.

Kuten kuvasta 4 näkee, on myös kahden vuoden 1929 väärenteen tunnuspuolten laatu miltei yhtä hyvä, kuin vasemmanpuoleisimmassa aidossa.

Kuva 5. Vuoden 1929 väärenteen (vasemmalla) sekä Järvisen vuoden 1930 väärenteen (oikealla) arvopuolten vertailua. Kuvat: Pekka Säilä ja Tero Kontiokari, kuvien yhdistely ja muokkaus Jorma Imppola.

Kuten kuvasta 5 nähdään, on oikeanpuolimmaisesta vuoden 1929 väärenteen valutyön laatu jälleen huomattavasti vasemmanpuolimmaisesta ”Järvisen” laatua parempi. Vuoden 1929 väärenteen kaikki yksityiskohdat ovat Järvisen vastaavia parempilaatuisia. On erittäin ilmeistä, että rahat on väärennetyt tyystin eri menetelmin.

Aitojen rahojen paino on melko tarkkaan 8 grammaa. Vuoden 1929 pronssimaalattun tinäväärennöksen paino on melko tarkkaan 9 grammaa ja ”Järvisen” paino vaihtelee noin 8,4 – 8,9 gramman välillä.

Onko siis kyseessä Järvisen tuotannon tinasta valettu erä, vai jonkun muun väärennöspajan tuotos? Alkuperäiset asiakirjat mainitsevat pronssimaalattujen rahojen valmistusmateriaaliksi ”laakerimetallin”, josta myös käytetään yleisnimitystä valkometalli. Nykyisin laakerimetallia kutsutaan myös lyijytinapronssiksi, ja se sisältää 80% kuparia, 10% tinaa ja 10% lyijyä. Tunnetut vuosien 1930 ja 1931 ”Järviset” on valettu metallista, jossa on analyysien mukaan 63 – 70% kuparia, 23 – 30 % sinkkiä ja hyvin vähän nikkeliä ja lyijyä.

Lisävalaistusta antanee ensimmäisessä pronssimaalatussa tinaväärenneessä oleva kaiverrus ”22.5.31” – jos se on aito. Jos joku on todellakin kaivertanut rahaan päivämäärän 22. toukokuuta vuonna 1931, ajoittaa se rahan ajalle, jolloin montttööri Järvinen oli vankilassa aiemmista kolttosistaan – hänhän vapautui vankilasta ehdonalaiseen vapauteen hänelle tuomitusta 14 vuoden kuritushuonerangaistuksesta vasta 13. heinäkuuta 1932. Tällöin putoaa pohja ajatukselta, että montttööri Järvinen olisi ollut tässä väärennyshankkeessa mukana. Mutta mikäänhän ei tietenkään takaa sitä, että päivämääräraaputus olisi aikalainen.

Luokaamme Kansalliskirjaston mainion sanomalehtien hakupalvelun (<https://digi.kansalliskirjasto.fi/search?formats=NEWSPAPER>) avulla pieni sanomalehtikatsaus vuosien 1929 – 1938 rahanväärennösuutisista. Jos olivat väärät rahan maanvaiva autonomian ajalla, oli harrastusta moiseen myös pula-aikana.

Päivisen rahapaja

Työn Voima 22. marraskuuta 1929

Väärennettyjä 10 mk:n metallirahoja liikkeellä.

Muuan suutari Sortavalassa ansaitakseen lisätuloja tehnyt 10-markkasia.

Joitakin päiviä sitten tavattiin Sortavalan seudulla liikkeellä 10 markan metallirahoja, jotka tutkittaessa havaittiin vääriksi. Rahat on tehty jostain tinan ja lyijyn seoksesta sekä maalatut pronssin värisiksi, metallisten 10-markkasten näköisiksi. Rahat olivat melkoisen hyvin tehtyjä, mutta väri ei niissä ollut pitävä. Poliisiviranomaiset ryhtyivät heti tutkimaan asiaa ja t.k. 19 pnä löysivät he Karjalankadun numerossa 35 Sortavalassa asuvan suutari Onni Päivisen asunnosta pronssia, tinaa, lyijyä sekä muita rahojen valmistukseen tarvittavia aineita, valinmuotin y.m. esineitä. Suutari Päivinen pidätettiin ja on hän tunnustanut tekonsa. Hän oli valmistanut vääriä rahoja noin 4 viikon aikana sunnuntaisin ja käyttänyt arkipäivät varsinaiseen ammattityöhönsä. Tähän mennessä on rahoja tavattu Sortavalan

seudulla noin 15 kpl. Toistaiseksi ei ole saatu selville, onko rahoja mahdollisesti kulkenut kauemmaksi. Ilmoituksensa mukaan on Päivinen tehnyt rahoja aluksi vain kokeeksi päästäen onnistuneimmat liikkeeseen. Juttuun on sekaantunut myös eräs toinen henkilö, jonka nimeä poliisiviranomaiset eivät vielä ilmoita.

Helsingin Sanomat 24. marraskuuta 1929

Sortavalan väärän rahan valmistusjuttu

Suutarit väärrien rahojen tekijöinä.

Kuten on kerrottu pidätettiin viime tiistaina Sortavalassa suutari Onni Päivinen väärrien metallisten 10-markkaisten valmistamisesta. Samalla pidätettiin toinenkin mies ja nyttemmin ovat tutkimukset edistyneet niin pitkälle, että viime mainitunkin ottaminen osaa väärrien rahojen valmistamiseen ja kauppaamiseen on saatu todistetuksi. Hänkin on ammatiltaan sutari ja nimeltään Matti Ijäs, kotoisin Sortavalan maalaiskunnan Pien-Rytystä.

Helsingin Sanomat 3. joulukuuta 1929

Rahanväärentäjät tuomittu.

Toinen sai 4 v., toinen vuoden vankeutta.

Sortavalan kaupungin raastuvanoikeudessa oli eilen toistamiseen käsiteltävänä syyte väärän rahan valmistuksesta suutareita Onni Päivistä ja Antti Ijästä vastaan. Oikeus tuomitsi Päivisen jatketusta väärän rahan valmistuksesta 4 vuodeksi ja Ijäksen rahan tekemiseen käytettävän muotin valmistamisesta 1 vuodeksi vankeuteen.

Tapahtuma-ajankohdan perusteella tässä voisi olla syntytarina Pekka Säilän kokoelman väärennetyille vuoden 1929 10 markan rahoille – erityisesti rahoista ensimmäisessä oleva päivämääräkaiverrus olisi mahdollinen. Ja kuten sanomalehtiartikkelikin kertoi, ovat rahan hyvin tehtyjä, ja niiden ainoa tekninen heikkous oli käytössä helposti pois kuluva pronssimaalipinta.

Vaan eipä tämä jäänyt ainoaksi uutiskynnyksen ylittäneeksi rahanväärennystapaukseksi. Karjalasta kajahti reilut 2 vuotta myöhemmin, jolloin vallan perheen voimin puuhasteltiin 10-markkaisten kimpussa.

Kolmosten rahapaja

Käkisalmen Sanomat 23. helmikuuta 1932

Rahapaja Jaakkimassa

Isä ja poika valmistaneet 1, 5 ja 10 markan rahoja tinasta.

Tk. 19 p. takawarikoiwat Jaakkiman poliisiviranomaiset Jaakkiman pitäjän Oppolan kylästä Sippo Kolmosen talosta alkuperäisen rahapajan wälineet, joilla oli valmistettu 10, 5 ja 1 markan metallirahoja. Lisäksi takawarikoitiin joku määrä walmiita ja puoliwalmiita wääriä rahoja. Samalla pidätettiin Sippo Kolmonen ja hänen poikansa Matti Kolmonen.

Isä ja poika oliwat jo jonkun aikaa valmistaneet wääriä rahoja erikoisesti tekemillään kipsimuoteilla niitä walaen tinasta. Walamisen jälkeen he oliwat maalanneet rahat pronssiwäriillä niin hywin, että rahat uusina muistuttiwat suuresti oikeita rahoja. Kun rahat kuitenkin oliwat jonkun aikaa olleet käytännössä, alkoi maali kulua pois. Näin päästiin selwille, että liikkeessä oli wääriä rahoja, kun niitä alkoi tulla myöskin Lahdenpohjan pankkeihin ja niistä huomattiin juuri maalin kulumien wuoksi, etä ne oliwat wäärennettyjä.

Wääränrahantekijät oliwat ehtineet jo kaupata rahoja jonkun werran Nivan aseman lähellä olewiin kauppoihin sekä myöskin wiime toripäiwillä Lahdenpohjan kauppalaan.

Sippo Kolmonen on noin 60-wuotias ja pikkutilallinen. Isä ja poika oliwat harjoittaneet wääränrahan tekoa jo muutaman wiikon mutta kun kuulusteluja ei wielä ole woitu pitää ei tiedetä kuinka paljon he suunnilleen owat ehtineet tehdä rahoja. Joka tapauksessa arwellaan, että he oliwat melko runsaasti saaneet niitä lewitetyksi, kun takawarikkaa tehtäessä ei heidän kotoaan tawattu kuin muutama kappale.

Käkisalmen Sanomat 8. maaliskuuta 1932

Wääränrahan tekijöitä tuomittu

Jaakkiman wälikärajillä on ollut käsiteltäwänä wirallisen syyttäjän ajama kanne tal. Sippo Kolmosta ja poikiaan Juho, Matti ja Eino Kolmosta vastaan wäärän rahan valmistamisesta ja kauppaamisesta. kihlakunnanoikeus tuomitsi Sippo Kolmosen 3 wuodeksi 6 kuukaudeksi kuritushuoneeseen ja olemaan 3 wuotta kansalaisluottamusta wailla, Juho Kolmosen 2 wuodeksi 6 kuukaudeksi kuritushuoneeseen sekä Matti kolmosen 8 kuukaudeksi ja Eino Kolmosen 4 kuukaudeksi wankeuteen. Oikeudessa käwi selwille, että Sippo Kolmonen oli poikiensa kanssa yhdessä walmistanut ainakin 15 kpl 10 mk:n rahoja, ja saman määrän 1 mk:n rahoja, joista suurimman osan oliwat ehtineet kaupata eri liikkeisiin.

Laakkosen rahapaja

Käkisalmen Sanomat 27. tammikuuta 1937

Wäärä raha tavattu Pölläkkälässä.

Kysymyksessä on kömpelösti tehty 10-markkainen.

Raha on samaa tekoa kuin aikaisemmin Pyhäjärvellä tavattu väärä raha.

Muutamia päiviä sitten ilmoitti eräs Pölläkkälän torilla torikauppaa harjoittava henkilö paikallisille poliisiviranomaisille saaneensa väärän 10 markan rahan viime perjantaina pidetyn toripäivän aikana.

Kysymyksessä oleva kymmenmarkkainen on valmistettu tinasta ja päällystetty pronssivärillä. Se on helposti erotettavissa oikeasta 10 markan metallirahasta, sillä tämän väärän rahan valaminen on suoritettu varsin kömpelösti eikä sen värikään ole onnistunut. Hammastus on niinkään epäonnistunut, puhumattakaan painosta, joka on huomattavasti suurempi kuin oikean kymmenmarkkaisen.

On mahdollista, että nyt kysymyksessä oleva raha on lähtöisin samasta "rahapajasta" kuin viime syksynä Pyhäjärvellä tavattu väärä metalliraha.

Poliisi selvittelee parhaillaan asiaa, ja onkin sillä toiveita päästä tekijän jäljille.

Käkisalmen sanomat 19. helmikuuta 1938

Pölläkkälän väärän rahan juttu selviämässä.

Työmies V. Laakkonen pidätetty syylliseksi epäiltynä.

Laakkosen työpajasta tavattu rahan valmistus välineitä.

Kuten aikaisemmin olemme kertoneet, ilmoitti tammikuun 21 p:nä eräs Pölläkkälän torilla sinä päivänä kalakauppaa pitänyt henkilö saaneensa väärän 10 mk:n metallirahan.

Poliisi ryhtyi toimittamaan asiassa tutkimuksia, jotka äskettäin johtivatkin siihen, että syylliseksi epäiltynä pidätettiin työmies Viljam Laakkonen Pölläkkälästä. Laakkosen työpajasta löydettiin välineitä, joita ilmeisesti on käytetty metallirahojen väärennykseen. Löydettyjen välineiden joukossa tavattiin mm. osa sellaista muottia, joka soveltuu 20 mk:n metallirahojen valmistamiseen.

Edelleen on tutkimuksissa ilmennyt, että Laakkonen on kaupitellut ainakin yhden väärennetyn 10 mk:n rahan. Niinkään on kalakauppias muistanut, että Laakkonen on ostanut häneltä kaloja tammikuun 21 p:nä, vaikkakaan ei voi varmasti sanoa, oliko hän väärennetyn rahan saanut työmies Laakkoselta.

Laakkosen työpajasta on löytynyt erilaisia työvälineitä ja raaka-aineita, jotka myös viittaavat Laakkosen syyllisyyteen. On todettu myöskin, että Laakkonen on pitemmän ajan kuluessa puuhaillut työpajassaan salaperäisesti. Näyttää mahdolliselta, että muuallakin viime aikoina tavatut väärät metallirahat ovat lähtöisin Laakkosen pajasta.

Tutkimukset jatkuvat edelleen ja johtanee rikostutkimuskeskuksen kohdakkoin saapuva lausunto syyllisyyden lopulliseen toteamiseen.

Käkisalmen sanomat 19. maaliskuuta 1938

Pölläkkälän vääränrahantekijä 3 vuodeksi kuritushuoneeseen.

Heinjoen ja Äyräpään pitäjien kärjäkunnan välikäräjillä t.k. 14 päivänä tuomittiin puuseppä Viljam Laakkonen Pölläkkälästä 3 vuodeksi kuritushuoneeseen väärin metallirahojen valmistuksesta ja kauppaamisesta sekä menettämään kansalaisluottamuksensa 4 vuodeksi vapausrangaistuksen kärsittyään. Päätös alistettiin Viipurin hovioikeuden ratkaistavaksi.

Aikaisemmin yllämainitusta asiasta kertomiemme uutisten lisäksi mainittakoon, että rikostutkimuskeskuksen asiasta antama lausunto vahvisti Laakkosen syyllisyyden. Lausunnossa todettiin mm., että Laakkosen pajasta tavattu metalliseos on kokoomukseltaan ilmeisesti sama kuin väärissä rahoissakin käytetty metalliseos.

Näiden kolmen tapauksen pohjalta voidaan todeta, että pienimuotoisestakin rahanväärennöksestä tuli tuohon aikaan varsin kovia 3 – 4 vuoden vankilatuomioita. Jos uutisoidut valmistusmäärät vastasivat edes jollain lailla todellisuutta, oli yhden väärän 10-markkaisen ”arvo” noin 3 kuukautta vankeutta. Omasta mielestäni ilmoitetut väärennemäärät tuskin ovat todellisia valmistusmääriä, joiden oletan olevan melko lailla suurempia.

Pienteollisuutta

Rahojen väärentäminen tuntui 1930-luvulla olleen varsin yleinen puhde monissa pulakauden talouksissa kovista rangaistuksista huolimatta, mikä ilmenee seuraavissa parista pikku-uutisesta:

Käkisalmen Sanomat 11. lokakuuta 1932

Wäärennettyjä 10 markan rahoja Waasasta.

Wiime lauantaina ilmoitettiin Waasan poliisiwiranomaisille, että kaupungissa oli liikkeellä wäärennettyjä 10 markan metallirahoja. Näiden rahojen lewittäjinä on pidätetty tähän mennessä 5 henkilöä, mutta walmistajia ei wielä ole woitu todeta. Rahat oliwat erittäin tökerösti tehtyjä. Toistaiseksi ei ole tiedossa, onko niitä enemmän liikkeessä.

Laatokka 12. helmikuuta 1935

Vääriä metallirahoja liikkeellä Helsingissä.

Ovat hyvin tehtyjä ja vaikeasti oikeista eroitettavia.

Helsingissä on viime päivinä ollut liikkeellä wääriä 10 ja 20 mkn metallirahoja. Wääriä rahoja on tavattu ympäri kaupunkia, alkoholiliikkeen myymälöistä, ravintoloista ja muualta. Wäärät metallirahat ovat aika

hyvin tehtyjä, eikä niitä voi erottaa oikeista muuten kuin siitä, että ne ovat pehmeästä ja helposti taittuvasta metallista tehtyjä. Myöskään niiden väri ei ole pysyvä, vaan kuuluu helposti rahojen oltua jonkun aikaa liikkeessä. Poliisi tutkii asiaa.

On todettava, että mallin 1928 10-markkaisten väärentäminen oli 1930-luvulla aika yleinen synty, vaikka rangaistukset kiinnijäämisen jälkeen olivat kovia. Ehkä ajat kuitenkin olivat niin kovia, että tilanne ajoi taloudelliseen epätoivoon joutuneita ihmisiä rahanväärennysrikollisuuden tielle. Mitään rikollisneroja eivät kolmen oikeustapauksemme syylliset olleet, koska he levittivät tekemiään rahoja kotikulmillaan ja jäivät siksi nopeasti kiinni. Verrattuna sähkömontttööri Järvisen tapaukseen oli väärin pronssimaalattujen rahojen laatu kuitenkin niin keho, että ne paljastuivat hyvin nopeasti eivätkä rikoksen jäljet ehtineen juurikaan kylmetä. Näin ollen kiinnijääminen tapahtui varsin nopeasti eivätkä tuotantomäärät voineet nousta kovinkaan merkittäviksi. Järvisen oikean värisestä metallista valmistamat rahat olivat kuitenkin teknisesti niin hyviä, että niitä ehdittiin valmistaa ja ammattimaisesti jaella rahaliikenteeseen ympäri maata suuria määriä ennen kuin käry lopulta kävi.

Palatkaamme lopuksi tämän artikkelin keskeiseen kysymykseen, eli valmistiko sähkömontttööri Järvinen tinasta valettuja ja pronssivärillä maalattuja 10 markan rahoja? Mielestäni ei valmistanut. Hän ehti olla vapaalla jalalla vain 13. heinäkuuta 1932 – 26. kesäkuuta 1934 välisen ajan, josta hän tuskin koko aikaa käytti rahan väärentämiseen. Aiempien tietojen mukaan Järvinen aloitti varsinaisen väärän rahan tuotannon kehittelemällään varsin etevällä menetelmällä kevättalvella 1934. Ehtikö hän aiemmin aloitella ”rahapajatoimintaansa” pronssimaalatuilla tinavaloksilla? Tuskin, koska ei ajanjaksolla kesä 1932 – kevättalvi 1934 löydy sanomalehti uutisoinnista muita mainintoja väärin 10-markkaisten esiintymisestä kuin edellä mainittu uutinen lokakuulta 1932, jonka mukaan Vaasasta oli tavattu joitakin tökeröitä 10-markkaisväärennöksiä ja niiden levittäjinä toimineet 5 miestä saatiin heti kiinni.

Sen sijaan kyllä erityisesti Karjalassa tuntuu olleen harrastusta 10 markan rahojen väärentämiseen juuri mainitulla tavalla, eli valamalla rahoja jostain pehmeästä metallista (lyijy, tina tai niiden jokin seos) ja maalaamalla näin saadut tuotokset ilmeisen helposti saatavilla olleella pronssimaalilla. ”Rahamestarit” Päivinen, Kolmonen ja Laakkonen koettivat kukin onneaan tällä saralla yhtä surkealla menetyksellä. Ja jos pidetään Pekka Säilän 20. marraskuuta 2004 pidetystä SNY:n huutokaupasta ostaman väärennetyn vuoden 1929 10-markkaisen arvopuolen päivämääräkaiverrusta luotettavana, on tämä väärenne mitä todennäköisimmin Päivisen rahapajan tuotantoa. Myös Säilän toisen saman vuoden väärenteen voi katsoa tulleen samasta pajasta, niin samankaltaisen hyvää työtä ne ovat.

Tarinamme tinaväärennöksistä jatkuu seuraavassa artikkelissani, joka tulee tarkastelemaan 20 markan väärennettä vuosiluvulla 1934.